הַמַּאֲמָר
הַשְּׁבוּעִי

מאמר

והדרת פני זקן

אדמו"ר הזקן

פרשת אחרי מות־קדושים

בס"ד

ד"ה 'והדרת פני זקן'

מליקוטי תורה

זקן- זה שזוכר את התורה

והדרת פני זקן זה שקנה חכמה. שקנה היינו כמ"ש ותופשי התורה.

במשמעות הכתוב "והדרת פני זקן" פירשו חז"ל שהכוונה על 'זה שקנה חכמה' שאותו יש לכבד. ומה הכוונה 'קנה חכמה'? כמו שכתוב 'ותופשי תורה' - אנשים שתופסים ו'אוחזים בתורה'. ומי 'תופס' בתורה?

דהיינו מי שתופס במוח הזכרון וחקוק על לוח לבו תמיד. כמארז"ל איזהו ת"ח כל ששואלין אותו דבר הלכה כו'. שאז מצוה לעמוד מפניו גם בשעה שאינו עוסק בתורה. לפי שהקב"ה שוכן עד בקרבו גם כשעוסק במילי דעלמא. מאחר שהתורה חקוקה במוח הזכרון שבנשמתו ועל לבו. ואורייתא וקוב"ה כולא חד (וע' בזהר ס"פ קדושים דפ"ז ע"ב).

'תופס' תורה הכוונה לאדם שהתורה מונחת אצלו תמיד במוח, והוא זוכר את התורה. וזיכרון התורה פועל אצלו שהתורה חקוקה אצלו תמיד. (וכמו הדין שצריך לעמוד בפני ת"ח גם בשעה שהוא לא עוסק בתורה). ומכיוון שהתורה מונחת אצלו תמיד אז גם ה' שוכן בקרבו תמיד. כי הקב"ה והתורה הם אחד.

דבקות בה' תמידית על ידי כוח החכמה שבנפש

לזאת כל איש נלבב אשר ידבנו לבו וכלתה נפשו לדבקה בו ית' בתמידות ולהיות ה' שוכן בקרבו תמיד בלי שום הפסק ופירוד לעולם אפילו רגע א'. יקנה לו התורה במוח הזכרון שבנפשו. שאז גם אם עוסק בצרכי הגוף הרי התורה היא בבחינת עלמא דאתכסיא שבנפשו שמאיר בו יו"ד של שם הוי', שלכן בפרשה קדש לי כל בכור כתיב בה ולזכרון בין עיניך כנודע.

לכן מי שרוצה להיות דבוק בה' תמיד צריך לקנות במוחו זיכרון בתורה. כי כאמור הזיכרון מקנה לו את התורה - דעת ה' המיוחדת עימו ממש - בנפש באופן תמידי.

ואפילו אם הוא עוסק בצרכי הגוף - ולא לומד תורה - התורה עדיין נמצאת בנפשו רק בצורה מוסתרת. כי כמו שהעולם רואים שהוא פועל ויש לו גם חלק של חיות שמחייה אותו. (החלק הגלוי לנו - עלמא דאתגלייא, והחלק שנסתר - המחייה - עלמא דאתכסייא) ככה גם בנפש יש חלק שגלוי לנו, רגשות ומחשבות. וחלק נסתר שמשפיעה לנו על הרגשות והמחשבות. החלק הזה נקרא הוא החלק הפחות מודע בנפש (והפחות נשלט). לחלק הזה קוראים כוח החכמה, שהוא מופיעה בצורה של הברקה, ולא מתפתח (כמו בבינה). רק שהוא מוליד את המחשבות (בינה) ואת הרגשות (מידות). כך גם הזיכרון פועל בנפש שהיא 'תוליד' מציאות.

לכן כתוב גם בפרשת 'קדש לי' (הפרשה הראשונה מארבעת פרשיות התפילין - כנגד חכמה) כתוב "ולזיכרון בין עיניך". מודגש בה עניין הזיכרון.

כל התרי"ג מצוות – כל כוחות הנפש

ובזה יובן טעם למ"ש בהלכות תלמוד תורה בשם הספרי שמצוה על כל אחד ואחד לידע כל התורה שהן כל תרי"ג מצות ודקדוקיהן כו'. והיינו להמשיך אור ה' על כל תרי"ג כחות שבנפשו האלקית בפרטותיהן. וכמ"ש כולך יפה רעיתי ומום אין בך כולך דייקא. שלכן גם שרש המשכה זו למעלה כלול מתרי"ג. ונקרא בשם אדם ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם וגו'.

הספרי כותב שמצווה על כל אחד לדעת את התרי"ג מצוות ופרטיהם והלכותיהם. והטעם הפנימי לכך הוא מכיוון שכוחות הנפש האלקית מחולקים לתרי"ג חלקים. כנגד תרי"ג מצוות[1]. ולכן כשהוא יזכור את תרי"ג המצוות בפרטיהן הוא ימשיך עליו את אור ה' -שמיוחד בתורה - על כוחות נפשו.

וכמו שכתוב "כולך יפה רעיתי" - שדווקא ש'כולך' - כולך בשלימות ללא חסרון - אז דווקא יכול האור האלוקי לפעול אלייך במלואו. ולכן גם ההמשכה של התורה מלמעלה נעשתה בתרי"ג מצוות. כי זוהי השלימות והציור המלא של האדם השלם שמואר באור ה'. (הכוונה היא שה' הנכיח במציאות - בנפש האדם ובתורה ובמצוות את אותה צורה שלימה שהיא דווקא נחשבת 'מלאה' ויפה, ולא בפחות מכך. ולכן גם זה נקרא 'אדם' כמו שיש על דמות הכסא (סדר השתלשלות בדרך רגילה) כמראה 'אדם' הארה שלימה ועליונה, שמאירה לתוך סדר השתלשלות).

עצה לדורנו

אך מחמת צוק העתים וקוצר רוח דעת המשיג ועומק המושג. עכ"פ לפחות ישתדל לקבל עוז ותעצומות לקנות ולחקוק במוח הזכרון שבנפשו ה' חומשי תורת משה אשר כתב מפי הגבורה שהן שרש כל התורה שבכתב ושבעל פה כולה כנודע שרבי עקיבא היה דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות. רק שהן בהעלם גדול בעלמא דאתכסיא. ומעלמא דאתגליא היא התורה שבע"פ עכ"פ לפחות יקנה ויחקוק סדר קדשים הנקרא חכמה בדברי רז"ל ומכפר עונותיו של אדם כמ"ש האריז"ל. (ועיין מ"ש ע"פ מפני שיבה תקום והדרת כו' סד"ה שחורה אני ונאוה):

---

[1] כמו שגם אברי הגוף מחולקים לתרי"ג, רמ"ח אברים כנגד רמ"ח מצוות עשה. ושס"ה גידים כנגד שס"ה לא תעשה.

נקודה למחשבה:

כל אדם מוגבל. כן לכל אחד יש סף שתחום המחשבה שלו, ותחום ההבנה שלו יכול להגיע. ודווקא המקומות שאליהם אנחנו לא יכולים להגיע - ואנחנו לא יכולים להשפיע אליהם ו'לשלוט' בהם. המקומות שלא נמצאים אצלנו במודע כלל. דווקא הם יוצרים לנו ומולידים בנו את כל המחשבות, וכל הרצונות. ובעצם דווקא הם יוצרים לנו את כל המציאות שלנו.

במאמר שלנו רבינו מלמד אותנו איך 'לשלוט' במקומות הנסתרים והלא מודעים- ואיך לגרום לנפש שלנו שהתחום שלה והגבול שלה יהיה דברים שבקדושה. שכוח החכמה שבנפש יהיה מלא בדברים שלמדנו במודע. עצה נפלא ומאירה.

הלימוד בחודש זה מוקדש לעילוי נשמת הצדקת

מרת

לאה בת הרב אפרים פישל

◆✧◆

ולעילוי נשמת

הרב בנימין דוב בן טוביה

זצ"ל